

Ohjeita diktaattorille

PEKKA WAHLSTEDT

Eikö diktaattorien aika ole ainakin länsimaissa ohi ja tällaisen kirjan kirjoittaminen turha hanke? Nykyihminen on koulutettu ja kriittinen, yksilöitynyt ja tietoinen valinnoistaan. Diktaattorit ja totalitarismi taas vetoavat yksinkertaisiin ja tietämättömiin ihmisiin, jotka etsivät diktaattorista isänkorviketta ja totalitarismista turvaa muutuvassa ja ikäviä yllätyksiä vilisvässä maailmassa.

Diktaattorin käsikirjan tekijät viittaavat evoluutiopsykologian huomioon, että huolimatta korkeasta koulutuksesta ja älykyydestä ihminen biologisena olentona elää vielä viidakossa vaistojen ja tunteiden ohjaamisen esi-isänsä tavoin. Ja diktaattoriksi aikovan on osattava vedota juuri tähän ihmisen tiedottomaan olemuspuoleen.

Diktaattorin käsikirja sisältää paitsi kaikki vanhat ja hyväksi havaitut keinot manipuloida ihmisiä myös arsenaalin tuoreita huiputuskonsteja, jotka toimivat tehokkaasti uudessa modernin teknologian, netin ja median luomassa ympäristössä.

Ihmisen piilotajuinen viidakomielmi ei pyri neutraaliin totuuteen vaan kaikki mikä edistää hengissä säilymistä käy. Puolueellinen mieli suosii tuttua ja turvallista, kaihtaa vierasta ja tuntematonta ja vetää tiukan

rajan meidän ja muiden välille.

Mikään ei tarjoakaan diktaattorille parempaa tilaisuutta päästä valtaan kuin yllättävä ja tuhoisa kriisi. Ihmiset luopuvat kriisin kohdatessaan vapaudesta ja itsenäisyydestään ja samastuvat ja sulautuvat diktaattorin johtamaan ryhmään. Siksi kannattaa maalaila uhkakuvia, vaikka kriisiä ei olisikaan tulossa, koska mitä pelottavampi uhkakuva, sitä enemmän ihmiset antavat diktaattorin hallita ja määräillä itseään. Sodan julistaminen terrorismia vastaan on viimeisin arkkiesimerkki tästä.

Internet on diktaattorin kätevin ja tehokkain propagandan levittämisen väline. Jo natsit tajusivat ja osasivat hyödyntää lehdistöä ja vasta keksittyä mutta joka kotiin hankittua radiota. Netissä ei riitäkään, että diktaattorilla on oma kotisivu tai Facebook-sivu. Niiden lisäksi menestyvä diktaattori tarvitsee Twitter-tilin, kuvanjakotilejä, Vimeo- ja Youtube-videotilit, blogeja eri verkkolehden sivuilla – päämääränä on, että diktaattorin näkee pakostakin kaikkialla saman logon ja iskulauseen säestämänä. Näin ihmiset eri puolilla uskovat, että diktaattori on kaikkien rakastama isä aurinkoinen ja siksi hänen ja hänen aatteensa on pakko olla paras ja oikea.

Olli-Pekka Vainio & Katleena Korteso
Diktaattorin käsikirja
Tavoitteena maailmanherrsuo
Talentum, 2013

Jokaisella diktaattorilla pitääkin olla omat ”juutalaisensa”, joiden kontolle voi panna kaiken pahan ja negatiivisen. Diktaattorille vastakkainasettelut eivät ole ohi, päinvastoin – mitä tummemmilla väreillä maalaat vihollisesi, sitä kirkkaamman sädekehän loihdit itsesi ympärille.

Diktaattorin kielen ja väitteiden perusteluineen on oltava epämääräistä ja laajaa. Näin hän voi aina vaikean paikan tullessa todeta, että hän väittiikin aivan muuta kuin vastustaja on tulkinnut. Väitteitä kannattaa myös värittää negatiivisilla tai positiivisilla tunteilla, koska ihmisiin vetoaa enemmän se, miten asiat ilmaistaan, kuin se, mitä varsinaisesti sanotaan. Tarpeen tullen sanoja voi keksiä myös itse, mistä tuorein ja tunnetuin esimerkki on Timo Soinin ilmaus ”jytky”.

Diktaattorin käsikirjasta löytyy paljon muutakin käyttökelpoista, eikä se häpeä vähääkään edes Machiavellin kuuluisan *Ruhtinaan* rinnalla. Tosin omaa puolueettomuuttaan va-

kuuttelevat kirjoittajat tulevat huomaamattaan paljastaneeksi omat intressinsä, koska he toistavat kautta kirjan joitain konkreettisia tapauksia – eritoten Helsingin Guggenheim-hanketta ja Obaman vaalityötä – yksinomaan retorisisina ja huonoina esimerkkeinä niin, että

asioihin vähemmän perehtynyt lukija saa niistä pelkäästään negatiivisen kuvan.

Tietysti herää myös kysymys, miksi kukaan täysijärkinen kirjoittaa kirjan auttaakseen diktaattorin valtaan? Kirjan tyyli tarjoaa vastauksen: kirja on kirjoitettu ironiseen ja liiotte-

levaan tyyliin, ja näin se arvos- telee diktaattorin urasta haavei- levaa ja pakottaa tämän poh- timaan pyrkimystensä eettistä pohjaa. Kirjaan kannattaakin tarttua myös niiden, jotka halu- avat paljastaa uusien diktaatto- rikandidaattien metkut ja estää näiden vallankaappausyritykset.

Yhteiskunnan järjestelmäparadokseja luhmannilaisittain

ARJA KILPELÄINEN

Saksalaisen sosiologi Niklas Luhmannin monisyinen teoreettinen ajattelu yhteiskun- nan järjestelmistä ei ole aina- kaan toistaiseksi vallannut isoa osaa suomalaisessa tiedemaail- massa. Luhmannin vaiheittai- sesti avautuva systeemiteoreet- tinen ajattelu keskusettomasta, osajärjestelmistä muodostuvas- ta yhteiskunnasta ei päästä luki- jaa helpolla, mutta kunhan kä- sitteelliset lähtökohdat ovat kir- kastuneet, Luhmannin itsensä esiin tuoma toive teorian sovel- tavasta käytöstä alkaa elää. Jan- ne Jalava jatkaa toimittamallaan teoksella väitöskirjassaan toteu- tunutta luhmannilaisuuden tut- kimusta, tiedostamista ja tun- netuksi tekemistä.

Luhmannin teoreettinen lä- hestymistapa avaa mahdolli- suuksia teorian soveltamiseen, mutta ei sovellu sellaisenaan käytettäväksi tulkittaessa yhteis- kunnallisia ilmiöitä ja muutok- sia. Teoksen kunnianhimoisena pyrkimyksenä on osoittaa, että

luhmannilaisuuden julkituomat käsitteet toimivat myös empii- risen tutkimuksen välineenä ja että teoria mahdollistaa myös mikrotason ilmiöiden kriittisen tarkastelun moninaisessa yhteis- kunnassa.

Artikkelikokoelman alkuosan tavoitteena on ottaa luhmanni- laisen systeemiteoreettisen ajat- telun peruskäsitteet haltuun. Luhmannilaisuudessa tutut kä- sitteet saavat uusia sisältöjä, mi- kä voi aiheuttaa hämmennys- tä. Esimerkiksi ilmiön intentio- naalisuus kiinnittyy aktiiviseen tietoisuuteen, omaan toimin- taan ja ajallisuuteen, toimin- nalla syntyvään järjestykseen, eron tekemiseen. Kommunikaatio luhmannilaisittain on in- formaatiota, välittämistä ja ym- märtämistä toistuvina prosessei- na, siis toimintaa. Toisaalta tut- tujen käsitteiden uudenlainen tulkinta tuottaa oman vaateen- sa teorian sisäistämiseen.

Risto Eräsaari kietoo mielen- kiintoisesti teoreettisuuden il-

Janne Jalava (toim.)
Yhteiskunnan järjestelmät
Niklas Luhmannin ajattelu
Gaudeamus, 2013

miötasoiseen tarkasteluun, jos- sa yksinkertaistamisen sijasta yhteiskunnan moninaisuutta kootaan kokonaisuuksiksi. Ar- jen kokemuksia havainnoitaes- sa rakennetaan ja konkretisoi- daan ympäröivää yhteiskuntaa. Ongelmilla on aina ilmiönsä ja päinvastoin, mutta kiinnostavaa on ilmiön muoto, ei itse ongel- ma sinänsä. Siten teoria pureu- tuu yhteiskunnan muutoksiin ja luo välineitä kehystää arkea. Näin ollen ytimessä on eron te- keminen kussakin systeemissä itsessään, mutta myös systeemin ja ympäristön moninaisissa suh- teissa. Taloussystemi on ehkä yksi helpoimmin tarkasteltavis- ta systeemeistä luhmannilaisessa ajattelussa, sillä talouden mää- rittelystä on kohtuullisen yhte- neväinen ymmärrys. Systeemin